

Universitair overlegplatform voor de studie van de verhouding tussen (christelijk) geloof en (natuur)wetenschappen

Achtergrond

1. Het mag misschien verbazen maar sinds enige jaren is er aan de K.U. Leuven geen uitgesproken onderzoek meer gebeurd over de verhouding tussen christelijk geloof en (natuur)wetenschappen. Individuele collega's (zowel uit theologie, filosofie als de [natuur]wetenschappen) hebben zich hiermee zeker nog ingelaten, maar tot geconcentreerd overleg en onderzoeksinitiatieven is men recent niet meer gekomen.
2. Nochtans zijn er redenen om hiervoor opnieuw aandacht te ontwikkelen. Enerzijds, uiteraard, is omwille van de achtergrond, de cultureel-maatschappelijke en de academische opdracht van een katholieke universiteit, een voortdurende reflectie hieromtrent aangewezen. Anderzijds dienen zich in de actuele situatie ook nieuwe uitdagingen aan die vernieuwde inspanningen niet alleen wenselijk maar ook noodwendig maken, en dit zowel vanuit het oogpunt van de theologie (als reflectie op en vanuit het christelijke geloof) als de (natuur)wetenschappen (onder meer, maar niet uitsluitend, waar deze de studie van het religieuze fenomeen betreffen).

Nieuwe uitdagingen

1. Vooreerst is er het voor Europese geesten merkwaardige succes van het *creationisme*, dat elk denken in termen van evolutie als atheïstische ideologie verwerpt, en op vermeend wetenschappelijke gronden een 'jonge aarde'-theorie tegenstelt, die 'recht' zou doen aan 'dé' bijbelse of andere religieuze visies over het begin. Meer gesofisticeerde versies, als *Intelligent Design* en andere 'oude aarde'-theorieën lijken meer respect op te brengen voor de wetenschappelijke theorievorming, maar menen die niettemin toch te moeten corrigeren.
2. De indruk dat de discussie tussen creationisme en evolutie een ideologische discussie is, wordt versterkt door de krachtige en populair geworden *neo-darwinistische atheïstische religiekritiek* die met gebruikmaking van nieuwere wetenschappelijke evolutionaire inzichten (o.m. het emergentisme) godsdienst verklaart tot (een gevaarlijk en dus te bestrijden) product van evolutie.
3. Bij nader toezien blijkt er in dergelijke discussies nood aan een *onderscheid* tussen *discussies tussen levensbeschouwingen en/of godsdiensten*, die met een beroep of afwijzing van wetenschap hun posities pogen te legitimeren, enerzijds, en de vraag naar de *verhouding tussen levensbeschouwing/godsdienst en wetenschap*, anderzijds. Een onvoldoende respecteren van het fundamentele verschil tussen de discours van levensbeschouwing/godsdienst en wetenschap leidt niet zelden naar ideologisch

misbruik van wetenschap, en grensoverschrijdingen van levensbeschouwing/godsdiens naar wetenschap toe.

4. Op zich, los van deze conflictueuze problematiek, stelt zich bovendien de vraag naar de *draagwijdte* van de *nieuwere wetenschappelijke evolutionaire theorievorming* over het religieuze fenomeen, en de wijze waarop religie er beschreven wordt. Welk is de aard van de beschreven religie en laat de geleefde realiteit van de religie zich wel in de geboden beschrijvingen inpassen?
5. Ook de omgekeerde vraag is aan de orde: wat zijn de *gevolgen* van bijvoorbeeld religieuze verklaringsmodellen in termen van emergentisme voor de *klassieke modellen om de verhouding tussen geloof en wetenschap* te denken (harmonie-, conflict-, differentie- en dialoogmodellen)? Maar tegelijk breder: wat zijn de gevolgen van dergelijk denken voor het religieuze bewustzijn als dusdanig? Leidt dergelijk denken uiteindelijk niet tot een soort ‘zwak atheïsme’ dat de plausibiliteit van het Godsgeloof ten zeerste op de proef stelt?

Een tweevoudige doelstelling

1. Vanuit een *theologisch* perspectief wordt vooreerst beoogd om de reflectie over christelijk geloof en wetenschap in het licht van deze uitdagingen vernieuwd aan te gaan. Zowel de (oudere) kosmologische als de antropologische vraagstelling zal hierbij aan de orde komen. Als basishypothese wordt uitgegaan van een differentiemodel dat een fundamenteel verschil aanhoudt tussen levensbeschouwelijk/godsdienstig discours en wetenschappelijke discours, maar niettemin aandacht heeft voor de dynamiek die zich tussen beide voordoet. Ook de problematiek van het ‘zwakke atheïsme’, product van culturele ‘insijpeling’ van wetenschappelijke theorievorming, kan hier aan bod komen.
2. Tegelijk wordt beoogd de nieuwe wetenschappelijke *evolutionaire verklaringsmodellen van het religieuze fenomeen* te onderzoeken, inclusief de hierop verdergaande theorievorming en interpretaties. Wat leert dit onderzoek over het religieuze fenomeen? Hoe verheldert dergelijk onderzoek, ook voor de religieuze persoon zelf, de aard van religie? Wat is de eigen aard van een wetenschappelijk discours over godsdienst? En levert de vergelijking tussen wetenschappelijke beschrijving en existentiële zelfbeschrijving, tussen observators- en deelnemersperspectief, nieuwe inzichten op?

Opzet

1. Het overlegplatform zal onderzoekers die actief en/of geïnteresseerd zijn in beide vraagstellingen, geregeld samenbrengen om hierover te reflecteren
2. Er wordt aangeknoopt bij de beschikbare expertise die zich in de onderzoekseenheden van de K.U.Leuven bevindt. Omwille van het verspreide en weinig geconcentreerde karakter ervan is het noodzakelijk om op korte termijn deze expertise in kaart en in gesprek te brengen. Bovendien dient op het niveau van de theologische en godsdienstfilosofische reflectie terzake bijkomende expertise aangebracht te worden, bijvoorbeeld via fellows, doctoraal en postdoctoraal onderzoek.
3. Uiteindelijk zou dit platform kunnen leiden tot een versterkte onderzoeksinteresse in deze problematiek die zich vertaalt in andere, interdisciplinaire onderzoeksinitiatieven en projectonderzoek.